
Děti podle Marie

Děti podle Marie

Pomáhá opuštěným a týraným dětem. Proč se o Marii Vodičkové říká, že s nimi „obchoduje“?

Miluje opuštěné děti a čivavy. Veřejnost ji zná jako neohroženou „matku“ týraných dětí. Jejím přáním je, aby se všechny opuštěné děti dostaly do rodin. A Marie Vodičková, předsedkyně Fondu ohrožených dětí (FOD), pro to dělá, co může. V neziskovém sektoru má výsadní postavení, od státu dostává mnohamilionové dotace. Problém ale je, že nejspíš porušuje zákon o sociálně právní ochraně dětí. Takové je stanovisko ministerstva sociálních věcí a odbornice na občanské právo z Právnické fakulty UK Senty Radvanové.

Zákon a přímá adopce

Vodičková se netají tím, že vyhledává náhradní rodiny pro těhotné matky, jež si nechtějí nechat dítě. Služby nabízí na webových stránkách a ochotně o nich vypráví.

Jenže podle zákona může zprostředkovávat osvojení jen stát.

„Pokud se FOD něčím takovým netají, sám sebe udává za porušení zákona.

Není ani jasné, jaké kontrolní mechanismy by v takovém případě mohly fungovat,“ říká Jiří Sezemský, mluvčí ministerstva práce. „Postupy paní Vodičkové jsou nelegální. Zprostředkovávat osvojení smí jen krajské úřady a ministerstvo. Aby se zamezilo obchodování s dětmi,“ doplňuje právnička Radvanová.

Marie Vodičková to odmítá. „Zákon neporušujeme. Na přímou adopci se podmínky zprostředkování podle § 20 odst. 3 zákona o sociálně právní ochraně nevztahují. Avšak termín přímá adopce náš právní řád nezná. „Přímé osvojení ani přímá adopce v našich zákonech nejsou. Podle této logiky by děti mohl zprostředkovávat kdokoli, když může paní Vodičková,“ oponuje Radvanová.

Vodičkové tato praxe řadu let prochází. Za svérázné metody, jako je nabízení opuštěných dětí na internetu i s fotkami, ji někteří obdivují, jiní zatracují. Kým je tedy šestapadesátiletá žena, která se nevdala a nemá vlastní potomky? A jak děti zprostředkovává?

Soudručka prokurátorka

Po absolvování právnické fakulty v roce 1974 nastoupila jako prokurátorka obvodu Praha 9. Od konce 70. let se stala specialistkou pro mládež, povýšila na městskou prokuraturu a vstoupila do KSČ. „Na stranických schůzích se projednávaly pracovní věci. Tak jsem nakonec podepsala přihlášku, i když na fakultě jsem byla mezi třemi v ročníku, kteří jsme nevstoupili do SSM,“ říká dnes Vodičková. Jako dozorující prokurátorka měla na starosti dohled na dětskými domovy a diagnostickými ústavy pro mládež. V nich potkávala ty, o které se pak začala starat.

„Všechny děti byly ve školním věku a na jinou rodinu neměly moc šancí,“ říká Vodičková. Do panelákového bytu 3+1 na Jižním Městě si postupně přivedla osm dívek, pět z nich měly romský původ. Jednu osvojila, sedm měla v opatrovnické péči.

Jak dívky rostly, přibývaly problémy, které vyvrcholily v půlce 90. let. Nebylo nezodpovědné, aby si samotná žena vzala tolik dětí? V bytě s nimi navíc žil kříženec boxera a čtyři čivavy, pro něž má Vodičková slabost. „Je jasné, že tam byl větší hluk, když nás bylo tolik ve 3+1. Měla jsem na ně stejně času jako jiné zaměstnané matky. Jsem šťastná, že se sedmi dcerami mám výborné vztahy, že se zařadily do společnosti a že nemají konflikty se zákonem,“ říká Vodičková. Podle dokumentů, které získala MF DNES, to vypadá, že situace v panelovém domě byla hodně vypjatá. 22 nájemníků poslalo v květnu 95 na magistrát petici, v níž si stěžují na situaci v bytě Vodičkové.

V listopadu 1995 poslal primátor Prahy Jan Koukal dopis ministrovi práce a sociálních věcí Jindřichu Vodičkovi. „Na náš úřad přichází v poslední době řada stížností a žádostí o prošetření činnosti JUDr. M. Vod i č kové . Vyžádal jsem si stanovisko příslušných odborů tak, abych byl plně informován o situaci,“ napsal Koukal.

V jeho dopise se dále uvádí: „Motiv JUDr. M. Vodičkové k tomuto dobrovolnému rozhodnutí a náročnému výchovnému poslání není dosud dostatečně znám, neboť v řízení o náhradní péči nebylo provedeno žádné psychologické vyšetření žadatelky ani nezletilých dětí. V době dospívání nezletilých se z této kauzy vytvořil závažný sociální případ, jehož typickým znakem je nedůslednost a výchovná neschopnost JUDr. M. Vodičkové jako pěstounky. V bytě byl dlouhodobě nepořádek, špína. Děvčata, která dospěla, odešla z rodiny bez větší vazby, řádně nepracují. Aktivně pracuje jako předsedkyně Fondu ohrožených dětí, z této pozice často a ostře kritizuje činnost státních orgánů a institucí, zdůrazňuje s oblibou své zásluhy a zkušenosti. Její přístup k řešení vlastních problémů tomu však neodpovídá.“

Také sousedé potvrdili, že několik let se v jejich domě moc klidně žít nedalo. „Byla hodně vytižená, takže to byly trochu děti ulice. Nikdo příliš nechápal, proč má v paneláku tolik dětí a psů. Byli jsme dost vytočený, když ji v televizi dávali za vzor pěstounek, ale tady byl každou chvíli někdo vytopený, její byt chodili kontrolovat hygienici, jedna z dívek měla ráda oheň a často něco zapalovala. Holky křičely, rvaly se mezi sebou do krve, psi štěkali. Ale už je to za námi a dnes je klid,“ popisuje sousedka Růžena Hatašová.

Nevlastní dcery Marie Vodičkové mají dnes už vlastní děti. Šest s nimi zůstalo, tři „vnoučata“ pomohla Vodičková umístit v náhradních rodinách. „Bohužel se u nich neobjevil mateřský pud, bylo jim osmnáct až devatenáct let,“ říká zakladatelka a předsedkyně Fondu ohrožených dětí.

Holt jsem naletěla

Fond ohrožených dětí založila Vodičková už v roce 1990, jako státní zástupkyně pracovala do roku 1996. Někdy v polovině 90. let se ujala opuštěného podvodníka, přestože ji před ním kolegové varovali. Jmenoval se Marcel Tobolář, bylo mu devatenáct a právě vyšel z dětského domova. Vodičková ho zaměstnala ve FOD. „Prožil celé dětství v ústavu a neměl nikoho blízkého. Uměl se dobře přetvařovat,“ říká o něm.

Mladý muž, jenž v obchodním rejstříku uváděl stejnou adresu jako Vodičková, založil obecně prospěšnou společnost Střecha - pro mladé lidi, kteří vyšli z dětských domovů a neměli kam jít. Háček byl v tom, že vybíral peníze, které nevracel. „Do fondu volali lidé, stěžovali si, že je okradl, ale Marie ho stále obhajovala a přimlouvala se za něj i na policii. Byly z toho velké konflikty. Nedokázala pochopit, že Marcel ohrožuje dobré jméno fondu,“ vzpomíná Věra Bechyňová, jež tehdy ve FOD pracovala. Dnes k tomu Vodičková říká: „Holt jsem mu naletěla.“

V 90. letech si zakladatelka FOD velmi rychle získala přízeň veřejnosti. Rozesílala dopisy s fotografií plačícího dítěte a dojatí občané posílali peníze. Začala zakládat Klokánky, zařízení, kde o děti pečují „tety“, které nemusí mít pedagogické vzdělání, což jí řada odborníků vyčítá. Kasičky FOD jsou na poštách a v supermarketech. Také resort práce a sociálních věcí, magistráty a krajské a obecní úřady jsou štědré. Loni činil rozpočet FOD 150 milionů korun. Vodičková zaměstnává 410 lidí, v Klokáncích pečují o 320 dětí.

Na své straně má řadu politiků, s těmi pražskými sedí v Nadačním fondu Bezpečná Praha. Dokázala přesvědčit zákonodárce, aby Klokánky dostaly více peněz. Její příznivci i kritici se shodnou, že její zásluhou se po roce 1989 začalo otevřeně hovořit o týraných dětech.

„Myslím, že pěstouni budou Marii do smrti zavázání. Umí odhalit a pojmenovat problém.

Má jasně postavenou vinu a trest. Když se v jejích očích někdo proviní, nedá mu šanci,“ říká o bývalé šéfově Bechyňová, jež provozuje sdružení Střep specializující se na pomoc rodinám v nouzi.

Vodičková se kromě Klokánek a pěstounské péče věnuje také zmíněným přímým adoptcím, jak jim říká. Právě kvůli tomu se o Vodičkové hovoří jako o té, která „obchoduje“ s dětmi.

Vzdávám se dítěte

Neplodných párů, které touží po miminku, stále přibývá. Mnohým z nich dochází trpělivost, když léta čekají v pořadníku a proklínají systém, který jim neumožňuje dostat se k dítěti dříve. Proto blahořeční Vodičkové, jež nabízí dítě přímo z porodnice. Podle množství sponzorů (firem i fyzických osob) z celé ČR člověka napadne, že náhradní rodiče mohou prostřednictvím někoho třetího za získání dítěte platit. Mezi lidmi pracujícími v sociální oblasti se o tom mluví jako o jasné věci, přímé důkazy zatím nikdo nepřinesl. Vodičková to striktně odmítá.

„To samozřejmě není pravda. Policie by to musela odhalit, přece není tak neschopná. Pokud výjimečně chtěli budoucí osvojitelé dát FOD sponzorský dar, vždy jsme to odmítli. Nemohu vyloučit anonymní příspěvek přímo na účet, to není možné identifikovat.“

MF DNES má k dispozici smlouvy, které podepisují biologické matky s budoucími rodiči.

Matky jsou často ze sociálně slabých poměrů nebo otěhotní moc mladé, případně obojí. Jedna ze smluv z roku 2004 se jmenuje Dohoda o vzdání se práv a povinností k novorozenému dítěti, podpisy byly ověřeny na Městském úřadě v Prostějově.

„V současné době očekává XY narození dítěte, jehož otce neuvádí. Dohodou se budoucí matka vzdává veškerých práv a povinností k dosud nenarozenému dítěti. Vzdání je účinné ve prospěch budoucích osvojitelů.

Matka souhlasí, aby jí ihned po porodu bylo dítě odňato a při propuštění z porodnice předáno manželům Z.“

Tuto smlouvu podepsala v roce 2004 šestnáctiletá dívka, její rodiče a náhradní rodiče (jejich jména neuvádíme, pozn. red). MF DNES se podařilo najít všechny aktéry smlouvy. Ani jeden z nich se však nechtěl vyjadřovat. „Nebudeme to rozdmýčovat. Nechte to být,“ řekl náhradní otec.

Přestože smlouva, kterou obě strany podepsaly, by u soudu neobstála, „sichruje“ se tím situace, kdyby si to po porodu matka rozmyslela. U anonymní adopce má matka šest týdnů na rozmyšlenou, u osvojení dítěte někým, koho zná, si může vzít novorozené zpět, než nabude osvojení právní platnosti. Už se totiž stalo, že matka v jedné pražské porodnici dítě odmítla FOD vydat. „Matka se dohodla, že své třetí dítě dá Klokánku, neboť měla problém s penězi. Jeho pracovníci za ní chodili do porodnice. Ona si to nakonec rozmyslela a začala se bát od nás odejít, aby jí dítě nesebrali. Podepsala jim prý nějaký papír. Oni za ní ale stále chodili. Požádali jsme je, aby ji neobtěžovali,“ říká lékař, který si nepřál být jmenován. Všem jde o děti, ale...

Podle právničky Radvanové porušuje Vodičková zákon také v tom, že místo aby biologickou matku a zájemce o dítě nahlásila úřadům, seznámí je a oni pak před úřady vystupují jako lidé, kteří se znají a na osvojení se dohodli. Případně se náhradní otec zapíše do rodného listu jako vlastní otec.

„Fiktivní otcovství je legální podvod,“ říká Radvanová a připomíná, že je těžko kontrolovatelné, co se s dítětem stane. Jsou rodiny, které vybírá Vodičková, prověřené? „Neexistuje případ, že by se dítě dostalo přes FOD do státu

neprověřené rodiny, všichni zájemci o přímou adopci musí být vedeni jako prověření žadatelé," tvrdí Vodičková, podle níž jsou náhradní rodiče ti, kteří jsou zařazeni v úředním pořadníku. To si však nemyslí Společnost dětské pediatrie.

„Mezi páry, které kontaktují FOD, jsou samozřejmě velmi kvalitní jedinci, ale jsou tam i žadatelé neprověření, kteří jsou si vědomi skutečnosti, že by neobstáli v docela tvrdém řízení o to, aby mohli adoptovat dítě. Mnohé z dětí, které projdou fondem, jsou přijímány cizinci, mizí z republiky a o jejich osudu se nic neví,“ napsal letos ombudsmanovi předseda společnosti František Schneiberg. Jako příklad uvedl adopci dítěte Izraelcem, jenž se uvedl jako fiktivní otec a s dítětem odjel. Vodičková obvinění odmítá. „Izraelci byli prověření pražským magistrátem. Matka si přála, aby náhradní rodiče byli cizinci, biologický otec byl cizinec tmavé pleti.“

Marie Vodičková říká, že zákony neporušuje. Někteří právníci a úředníci tvrdí opak. Vyplývá z toho jediné: pravidla na ochranu dětí jsou u nás nejednoznačná a dají se obcházet. Česká republika by se mohla inspirovat třeba v Německu, kde nezisková organizace může zprostředkovávat osvojení - celá procedur a však spadá pod speciální zákon a pečlivě se hlídá.